

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2531) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัย เอกสาร (Documentary research) ซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรม ที่ปรากฏในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นพัฒนากรอบการวิจัย
2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาการกรอบการวิจัย

1.1 ศึกษาคุณลักษณะทางจริยธรรมที่ควรจะมีในสังคมไทย ในปัจจุบัน โดยรวบรวมจาก เอกสาร วารสาร ตำรา และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อันได้แก่

- 1.1.1 พระบรมราโชวาทในรัชกาลปัจจุบัน
- 1.1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในพระพุทธศาสนา
- 1.1.3 นโยบาย คำขวัญ เอกสารของทางรัฐบาล

1.1.4 เอกสารของสถาบัน ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี จริยธรรม
ของไทย

1.1.5 บทความ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับของ
คนในสังคม

1.1.6 งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

1.1.7 หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช
2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

1.2 รวบรวมคุณลักษณะทางจริยธรรม จากการศึกษาในข้อ 1.1 โดยรวบรวม
ลักษณะที่คล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน ศึกษาความหมายในแต่ละคุณลักษณะ รวบรวมคุณลักษณะทาง
จริยธรรม ได้ทั้งสิ้น 21 ประการ

1.3 สร้างแบบพิจารณาคคุณลักษณะทางจริยธรรม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้าน
จริยธรรมใช้พิจารณา ความสมบูรณ์ ความถูกต้อง ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

แบบพิจารณาคคุณลักษณะทางจริยธรรม (ดูในภาคผนวก) แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

1.3.1 คำชี้แจง ในส่วนนี้จะกล่าวถึงความจำเป็นมาของคุณลักษณะทาง
จริยธรรมที่ปรากฏ และคำแนะนำในการใช้แบบพิจารณาคคุณลักษณะทางจริยธรรม

1.3.2 การพิจารณาคคุณลักษณะ ทางจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ
ทางจริยธรรม 21 ประการ ที่ต้องการให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรมแสดงความคิดเห็นว่า
เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย พร้อมทั้งให้เหตุผลและข้อเสนอแนะ

1.3.3 การพิจารณา ความหมายในแต่ละคุณลักษณะ ทางจริยธรรมว่า
เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ถ้าสมควรปรับปรุง ควรเป็นเช่นไร พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

1.3.4 การเพิ่มเติมคุณลักษณะทางจริยธรรม ในทัศนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
ทางด้านจริยธรรม แต่ละท่าน พร้อมทั้งความหมาย และเหตุผลประกอบ

1.4 นำแบบพิจารณาคุณลักษณะทางจริยธรรม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรม จำนวน 29 ท่าน (ดูในภาคผนวก) พิจารณาและให้ข้อคิดเห็นครั้งที่ 1

เกณฑ์พิจารณาคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรม

1. เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมมีผลงานทางการเขียนบทความ ตำราตลอดจนการอภิปราย
2. เป็นบุคคลที่สนใจและแสดงออกให้เห็นถึงความพยายาม ที่จะพัฒนา จริยธรรม โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการอภิปราย กิจกรรมพัฒนาชุมชน กิจกรรม บำเพ็ญตนเพื่อสาธารณประโยชน์ เป็นต้น
3. เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ในงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม เช่น การวิจัย การวิเคราะห์ การวิจารณ์บทความ เป็นต้น
4. เป็นบุคคลที่มีความสนใจ และให้ความร่วมมือในการตอบแบบพิจารณา คุณลักษณะทางจริยธรรม

1.5 รวบรวมคุณลักษณะทางจริยธรรม โดยนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรม ในขั้น 1.4 มาสรุปภายใต้คำแนะนำ ของอาจารย์ ที่ปรึกษา

1.6 นำคุณลักษณะทางจริยธรรมที่รวบรวมได้ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจริยธรรม พิจารณาอีกครั้ง เพื่อยืนยันความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1.7 นำผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านจริยธรรม มาสรุปเป็นกรอบ การวิจัย ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งปรากฏคุณลักษณะทางจริยธรรม เพิ่มเติมอีก 3 ประการ ซึ่งได้แก่ ความมีสัมมาคารวะ การส่งเสริมคนทำความดี ความกล้าทางจริยธรรม รวมมีคุณลักษณะทางจริยธรรมทั้งสิ้น 24 ประการ อันได้แก่

ความรับผิดชอบ

ความซื่อสัตย์ สุจริต

ความมีเหตุผล

ความกตัญญูกตเวทิตี

ความมีระเบียบวินัย	ความเสียสละ
การรู้จักสามัคคี	ความมีธรรมาภิบาล
ความยุติธรรม	ความอดทนอดกลั้น
ความเมตตา กรุณา	การพึ่งตนเอง
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	การมีลัจจะ และความจริงใจ
การมีสติรู้ผิดชอบชั่วดี	ความอดทน อดกลั้น
การตรงต่อเวลา	ความเป็นผู้มีวินัย
ความใฝ่รู้	การรู้จักประมาณตน
การไม่เบียดเบียนกัน	ความมีสัมมาคารวะ
การส่งเสริมคนทำความดี	ความกล้าทางจริยธรรม

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการวิจัย

- 2.1 นำกรอบการวิจัยในขั้นที่ 1 มาสร้างแบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร
- 2.2 นำแบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ
- 2.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบวิเคราะห์ได้ เครื่องมือในการวิจัย เรียกว่า แบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร (ดูในภาคผนวก)
- 2.4 ทดลองวิเคราะห์ตัวอย่างของหลักสูตรและหนังสือเรียน โดยนำผลการวิเคราะห์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง
 - 2.4.1 นำตัวอย่างการวิเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิเคราะห์เนื้อหา และหลักสูตร จำนวน 4 ท่าน (ดูในภาคผนวก) พิจารณาและตรวจสอบความตรง (Validity) ในการวิเคราะห์เนื้อหา

คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิเคราะห์เนื้อหา และหลักสูตร

 1. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา หรือการวิเคราะห์หลักสูตร
 2. เป็นผู้ที่ยินดีให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นต่อการวิเคราะห์เนื้อหา

หลักสูตร

2.4.2 ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างหนังสือ 1 เล่ม โดยวิธีการสุ่ม แบบง่าย นำมาวิเคราะห์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ซ้ำอีก 1 ครั้ง โดยให้ระยะห่างกัน 2 สัปดาห์ เพื่อตรวจสอบความคงเส้นคงวา (Consistency) ในการวิเคราะห์เนื้อหา

2.4.3 นำข้อมูล และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการวิเคราะห์เนื้อหาและหลักสูตร มาปรับปรุงและแก้ไขการวิเคราะห์เนื้อหาให้ถูกต้อง รัดกุมยิ่งขึ้น ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.5 ผู้วิจัยวิเคราะห์เอกสารด้วยตนเอง ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.5.1 แหล่งข้อมูล วิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ตามรายการดังต่อไปนี้ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หนังสือเรียน ภาษาไทย ชุดพื้นฐาน ภาษา ชั้น ป.1-2 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หนังสือเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก. 38/2531 เรื่อง การกำหนดหนังสือเรียนสำหรับใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ รวมเอกสารที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 31 เล่ม (ดูในภาคผนวก)

2.5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรียกว่า แบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร โดยมุ่งวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับคุณลักษณะทางจริยธรรม ตลอดจนระบุหน้าและบรรทัดที่ปรากฏในเอกสาร

2.5.3 วิเคราะห์เนื้อหา มีขั้นตอนดังนี้

ก. ศึกษาเนื้อหา หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จากแหล่งข้อมูลโดยละเอียด

ข. หน่วยในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้กำหนดหน่วยในการวิเคราะห์ ดังนี้คือ

1. เป็นคำ วิเคราะห์ดูว่า คำเหล่านี้หมายความว่าอย่างไร หมายถึง คุณลักษณะทางจริยธรรมใดบ้าง

2. เป็นวลี วิเคราะห์ดูว่า วลีนี้บ่งบอกถึงคุณลักษณะทาง จริยธรรม ด้านใดบ้าง

3. เป็นประโยค วิเคราะห์ทีละประโยคว่า ประโยคนี้ สอดคล้องกับคุณลักษณะทางจริยธรรม ด้านใดได้บ้าง (โกวิท ประวาลนฤกษ์, 2525)

4. เป็นตอน (Paragraph) ถ้าหากไม่มีข้อความใดบ่งชี้ ว่าเป็นคุณลักษณะทางจริยธรรมใด ก็จะพิจารณาความหมายโดยนัยของตอนนั้น ๆ

ค. การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการอ่านรายละเอียดของเนื้อหา หลักสูตร พิจารณาประกอบกับแบบวิเคราะห์ เนื้อหาหลักสูตร บันทึกความถึลงในตารางวิเคราะห์ เนื้อหาหลักสูตร และในการวิเคราะห์นี้ไม่ได้จำกัดว่า เนื้อหาตามหน่วยในการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัย กำหนดไว้ หน่วยหนึ่ง ๆ จะต้องสอดคล้องกับคุณลักษณะทางจริยธรรมเพียงด้านเดียวเท่านั้น ผู้วิจัยจะถือว่าเนื้อหาหน่วยเดียวอาจมีหลาย ๆ คุณลักษณะได้

ง. ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา จะพิจารณา ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

2.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังนี้

ก. การแจกแจงความถี่ เพื่อจะทราบ จำนวนของแต่ละคุณลักษณะ ทางจริยธรรมที่ปรากฏในเอกสาร

ข. ใช้ค่าร้อยละ เพื่อแสดงความมากน้อย ของคุณลักษณะทาง จริยธรรม

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{ความถี่ของแต่ละคุณลักษณะทางจริยธรรม}}{\text{ความถี่ทั้งหมดในแต่ละเอกสาร}} \times 100$$

2.6 สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรม ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย